

Irodalmi kávéház

Vasárnapi újság, hétfőn

Alighanem az igazság szíve dobogását hallhatjuk, ha megkockáztatjuk a kijelentést: a *Vasárnapi újság* a Magyar Rádió leginkább verpezdítő műsora. A *Győri Béla* által felelősen szerkesztett *esemény* olykor úgy hat, mint mikor zsiabbadt erej útjain egyszer csak áradni kezd a friss vér. Tudom, másoknak is hasonló élményt okoz, ha hetente egyszer, „fura hajnalokon” ránk törnek a tények, melyeknek tisztelére figyelmeztet a szerkesztőség pozitívista szemlélete.

És éppen itt a gond is: közelmúltunk a tényeket nem elfogadni, hanem rejtegetni, vagy manipulálni tanított, s kik ebben nőttek fel, azoknak arcába szökken a vér, a telefonhoz nyúlunk, netán tollat ragadnak, és minősítenek, minősítenek, amíg csak bírják. Győriék meg közvetítik a minősítéseket, nem ítélik meg, csak meghallgatnak, nem jelentenek ki (sem fel), csupán rákérdeznek. Kitelepítésre, Ebésre, Recskre, üldözöttekre, '56-ra, törvénytelenésekre, a diktatúrák és diktátorok tetteire.

Tény, hogy a múltba nézés nélkül semmiről sem állíthatunk érvényeset. Önmagunkról sem. Ezt hirdeti a Vasárnapi újság, különösen a felelős szerkesztő és a főmunkatárs. Győri Béla és *Rapcsányi László* ma délután hatkor várja olvasóinkat és hallgatóikat a Royalban, Csatlakozik hozzájuk egy izgalmas beszélgetés reményében a vendéglátó:

Dlusztus Imre

Indul a Petőfi-expedíció

Megvan a pénz, lesznek engedélyek is — tudatja a Petőfi Bizottság közleménye. Nincs tehát veszélyben a szibériai Petőfi-expedíció! Az elmúlt napokban több országos sajtóorgánumban egyoldalú, illetve megtévesztőnek tűnő információk jelentek meg a szibériai vélt Petőfi-sír feltárással kapcsolatban. Ezekkel összefüggésben a következőkről tájékoztatta az Országos Sajtószolgálatot Pécsi István, a Petőfi Bizottság szóvivője:

Január első napjaiban alakult meg Budapesten az a testület, amelynek tiszteletbeli elnöke *Pozsgay Imre* államminiszter, a Politikai Bizottság tagja. A szakemberekből toborozódott csoport arra vállalkozott, hogy összehangolja, irányítja a hazai vizsgálódásokat, s előkészíti, szervezi a költő vélt szibériai sírjának kihantolását. Erre a célra *Morvai Ferenc* nagyrédei feltaláló 7 millió forintot ajánlott fel, amelynek sorsáról az a testület dönt, amelyben ő is csak egy szavazati joggal rendelkezik.

A legutóbbi összejövetelen megállapodtak a részletes menetrendben. Eszerint április első napjaiban a Szovjetunióba indul — *Zahemszky László* egy főiskolai adjunktus vezetésével — az a háromszemélyes kollektíva, amely elvégzi majd az előzetes levéltári búvárkódásokat, és megkeresi A. V. *Tivanyenko* kandidátust, az oroszországi műemléki

szervezet burját tagozatának helyettes vezetőjét, akinek alapvető érdeme a téma felvetése, illetve a részletkérdések precíz elemzése. Nélküle — 3 és fél évvel ezelőtt — a Heves Megyei Népújság aligha tehetné volna közzé a nagy visszhangot kiváltó hírt. Együtt keresik majd meg — többek között — azt az irkutszki vegyész-professzornőt, aki levélben jelezte, hogy valószínűleg elemezték a poétának.

Ezen a találkozón részt vett *Balajthy András* segédoperátor, szabadúszó filmes, aki túlzott anyagi követeléssel jelentkezett, amelyre nem *Morvai Ferenc*, hanem a bizottság nem értett egyet, jelezve, hogy céltalan lenne milliókat fordítani arra a célra, amely sokkalta olcsóbban, ésszerűbben is finanszírozható. (Ráadásul bizonyos összeggel nem tudott elszámolni a menedzsernek, így meg kellett válni tőle.) Erre utal az is, hogy a kecskeméti városi televízió mindössze 250 ezer forintért oltadna meg az exhumálás dokumentálását. Senki számára sincs fontosabb annál, hogy tisztázódjék az izgalmas kérdés: valóban híres poétánk nyugszik-e a barguzini temetőben.

Jó hír az is, hogy a művelődési miniszter március 2-án kelt levelében megígérte a szükséges engedélyek kiadását, azaz nem hiányoznak a zöld jelzés sem, amelyre oly sokáig kellett várni.

Értünk — a városért!

Hogy valóban változik a helyi közélet és felszínre kerülnek az eddig palackba zárt indulatok, jelzi az is, hogy például az utóbbi néhány hétben-hónapban mennyi utcanév-változtatási javaslat érkezett a városi tanácshoz. A Szegedi Város-szépítő Egyesület és a Hazafias Népfront honismereti bizottsága már régebben elkészítette javaslatait: kapja vissza elvesztett nevét Szeged első — akkortájt tulajdonképpen egyetlen — főutcája, a *Szentháromság utca* — a mai Hunyadi János sugárút 1961 óta viseli e nevet; kereszteljük vissza *Feketesásra* a Bajcsy-Zsilinszky utcát, s nevezzék *Orgona* utcának — Kovács István orgonaépítő mester neves műhelyéről — az Eszperantó utcát. Ezekhez az ötletekhez újabbakkal csatlakozott a Magyar Demokrata Fórum, véleményük szerint állítsák vissza *Apáca* utcára a Lumumba utcát, *Vitéz* utcára a mai Partizán utcát; szülessen döntés néhány iskola — Révai, Szirmai — nevének újragondolására. Javaslata született *Bálint Sándor* nevének felvételére iskolában, művelődési házban. Többen kérik: változzon meg a Komócsin tér neve. Ez egyik allegorikus pontja a névváltoztatási csokornak: a javaslatok között szerepel *Kodály Zoltán*, *Radnóti Miklós*, *Bibó István*, *Szent-Györgyi Albert* neve, a *Fináncia* tér elnevezése, és született levél Komócsin Zoltán védelmében is. (Csak hogy ez nem is valóságos tér, utcák találkozására, térré csak egy erőszakolt név emelte!)

Hasonló a helyzet a Dóm téri *Nemzeti Emléksarnok* esetében. Egyre-másra érkeznek a különböző csoportok, független szervezetek, alakuló pártok kérései, javaslatok. Májig nem rendezett, milyen elvi állásfoglalás nyomán, kik kaphatnak helyet nemzetünk kiemelkedő személyiségeinek panteonjában? Az 1930. október 11-i alapító okirat — bár természetesen magán viseli a kor szellemi-ideológiai jellemvonásait — olyan száz magyar személyiséget sorol föl — Anonymustól Prohászka Ottokárig —, akik közül szinte mindenki ma is vállalhat az utókor. Csak hogy a panteon egyre telítődik, a mai anyag minden szempontból — megörökített személyiségei, az alkotások kvalitásai, anyagai, méretei stb. — eklektikus. Állásfoglalásra van tehát szükség: kik, s milyen szempontok, érdemek alapján kerülhetnek a Nemzeti Emléksarnokba?

Budapest, 1930.

245. szám.

Szombat, október 25.

BUDAPESTI KÖZLÖNY.

HIVATALOS LAP.

Szerkesztőség: Budapest, I. ker., Vár, Kapitány-tér 1. sz. — Telefon: Aut. 604—53.
Kiadóhivatal: Budapest, I. ker., Vár, Kapitány-tér 1. sz. — Telefon: Aut. 604—64.
A m. kir. postakörjegyzési száma: 64.805.
Hivatalos hirdetések díja, amely előre fizetendő, az első 10 sorért 20 fillér, minden további 10 vagy kevesebb sorért 10 fillér.
Magánhirdetéseknél egy sor díja 10 fillér, ha több soros, azaz annak arányában, de a 20 fillérig. Ha a hirdetés nem azonnal, hanem később megjelenik, azaz a hirdetés után, ha az a közlőben megjelölt kivétel nélkül, az első 10 sorért 20 fillér, minden további 10 vagy kevesebb sorért 10 fillér.
Ezenfelül fizetendő a megküldendő Hivatalos Extraktó ára, a helyi, országos, forgalmi és az az esetleges postaköltsége.

Előfizetési árak az Országos Törvényár és Hivatalos Értesítő nélkül:
Hirdetőknek bérlet... 1 P 20 f
Hirdetőknek bérlet... 1 P 20 f
Hivatalos Extraktó bérlet... 1 P 20 f
Egyes szám ára... 10 f
További 6 old. kint... 10 f
A Hiv. Extraktó ára... 20 f
Az „Országos Törvényár” ára az előfizetési ár egy forinttal, a mag. kir. helyi, országos, forgalmi és az az esetleges postaköltsége egy évre 24 pengő.
Az előfizetési díj országos kirendelésűként fizetendő.
Negyedéves: 3 P 84 f
Hirdetőknek... 3 P 84 f
Hirdetőknek... 3 P 84 f
Hirdetőknek... 3 P 84 f

Kedves Gróf Klebelsberg!

Gróf Széchenyi István már kilencven évvel ezelőtt felvetette az eszmet, hogy a nemzet elköltöztött nagy fiait részesítse országos tisztességben. E gondolat megvalósítására most nyílt méltó alkalom, mikor a szegedi fogadalmi templom terét boltívekkel övezjük, melyek alatt szellemi életünk elhunyt nagyjainak emléke méltó elhelyezést nyerhet. A boltíves folyosókat tehát Nemzeti Emléksarnoknak nyilvánítom és az Emléksarnok alapítása kapcsán száz nagy magyar embernek állítunk emléket.

A Rerich-féle tér árkádsorának Nemzeti Emléksarnokká nyilvánítása 1930-ból

Szeged első díszpolgára tulajdonképpen nem is díszpolgár volt, hanem egy „megpolgárosított” személy, aki nem más, mint gróf Széchenyi István, a „nemes Szabad Királyi Szeged Városának magisztrátusa” 1833. december 20-án döntött. A történelmi hullámverés a város díszpolgárainak névsorán is végigkísérhető, hiszen a megtiszteltetés címét megkapta *Kossuth, Wesselényi, Deák Ferenc és Klauzál Gábor*, de *Bach Sándor* osztrák belügyminiszter is. Megtisztelték e címmel a „nagy víz” utáni újjáépítés vezetőjét, *Lechner Lajost* és a nagy mesemondót, *Jókai Mórt*.

E században folytatódott a különös névsor, díszpolgár lett gróf Klebelsberg Kuno, *Gömbös Gyula*, *Glattfelder Gyula* és *Szent-Györgyi Albert*, aki Nobel-díja után, „kizárólag tudományos érdemeiért” kapta a díszpolgárságot. A felszabadulást követően mindössze két alkalommal éltek a városatyák a cím odaítélésével: 1945. március 11-én díszpolgárrá választották *Rákosi Mátyást*, mert „ezzel a ténnyel dokumentálni akarja a Törvényhatóság Bizottság és Szeged város közönsége, hogy azért a sok szenvedéssel teli napért, amit Rákosi Mátyás Szeged falai között” (azaz a Csillag börtönben — T. L.) „töltött, kárpótolja a nép.” A másik díszpolgár *Tildy Zoltán*, akit néhány hónappal később, 1945. június 29-én választottak a tiszteletbeli társaságba. A városi tanács 1975-ben tanácsrendeletet alkotott ugyan a díszpolgári címről, adományozásának feltételeiről és módjáról, de mindmáig egyetlen élő díszpolgára sincs a városnak, hiszen 1945 óta nem adományozták senkinek.

Talán ez a három témakör jelzi, hogy Szeged városának szellemi trendje spontán lépések vagy a monolitikus párt-állam modell hatalmi struktúrájából következő döntések alapján alakult. Ma mindinkább egyértelművé válik, hogy a többpártrendszer körülményei között az autonóm állampolgár mind több beleszólást kér lakóhelye életébe, egyre inkább elszámoltatja választott vezetőit, képviselőit arról, vajon miként képviselik érdekeit, mire fordítják forrásait. A városi tanács vezetése ezért hívta életre első tanácsadó testületét, melynek célja és feladata, hogy állásfoglalásaival, ja-

vaslataival, ajánlásaival segítse a döntés-előkészítő munkát, igyekezzen meghatározni Szeged szellemi fejlődésének trendjét, erősítse értékorientált karakterét.

A várostörténeti és esztétikai tanácsadó testület első összejövetelén elfogadta általános feladattervét, mely fő vonalaiban öt évre határozza meg munkája tartalmát. Ezek között szerepel, hogy kísérje figyelemmel Szeged történetének, kultúrháttérjének, fontos eseményeinek, kiváló személyiségeinek évfordulóit; tegyen ajánlásokat az ünnepségek módjairól — szoborállítás, kiadványszerkesztés, tudományos emlékülések szervezése, ünnepségek, koszorúzások stb. —; foglaljon állást a városi kitüntetések, elismerések adományozásáról, ösztöndíjak, érmei, díszírhelyek, Pro Urbe plakettek stb.); javaslatokat tesz utcanevek, az intézménynevek változtatásairól; elvi döntéseket dolgoz ki a Nemzeti Emléksarnok ügyében, és a város köztéri szobrainak gyarapítására.

A vitában felmerült problémák sokaságából néhány, melyek a közeljövőben megoldásra várnak. Javaslat hangzott el, hogy a Nemzeti Emléksarnok mellett, ahhoz lazán kapcsolódva a Rerich Béla téren alakuljon egyetemesi szoborkert; gondolják újra Kass János néhány éve elkészített kulturális centrumelképzelését az árvízi emlékműtől az új Hungáriáig; a panteon kérdéseit ne önmagában, hanem a Dóm tér komplexitásában vizsgálják, az emléksarnok már meglévő alkotásait ne bolygassák, a sort folytatni lehet például a SZAB-székház Oszkola utcai frontján, az árkádok oszlopai között.

Fölvetették, hogy a város politikai szimbólumait is végig kell gondolni: szükséges-e a városnak két szovjet hősi emlékmű főterén, egymástól néhány méternyire?; visszaállítsa-e a város régi, történelmi címerét?; hová kerüljön a lebontott, de még meglévő országzászló?

A névváltoztatásokkal kapcsolatban elhangzott, hogy ez is kifejezi múltunkhoz való viszonyunkat. Szisztematikusan, pontosan

kidolgozott terv szerint kell visszaállítani a régi neveket, ehhez szükséges, hogy elkészüljön egy lista a védtett, és egy a változtatható utcanevekről. A lekerült utcanevek helyén — hiszen az el- és átkeresztelések ismerete is azonosságtudatunk forrása — legyen információs tábla. Vigyázni kell arra, nehogy abba a manapság sokat bírált hibába essünk, hogy egy-egy nap társadalmilag gerjesztett lendület nyomán „a vízcsapból is X. Y. folyjon”. Azt sem szabad e téren figyelmen kívül hagyni, mit szól a névváltoztatáshoz az ott lakó állampolgár, s miként segíthet neki az államigazgatás gondjai megoldásában — új címének bejegyzéseivel. Azzal a ténnyel is számolni kell, hogy jövőre népszámlálás lesz hazánkban, így addig a névváltoztatások végrehajtásával várni szükséges. De a döntéseket még az idén meg kell hozni a tanácsnak e testület véleményét és több évre készülő programját figyelembe véve, s a megvalósításig elkészülhetnek az új (rég) utcanevértablák, információs tablók.

Legszkeptikusabbak a tanácsadó testület tagjai a díszpolgárság témájában voltak. Egy azonban kikristályosodott: tudományos, kulturális, művészeti, gazdasági eredményeket ismerjen el e címmel a város, s semmiképpen se politikai pályákat; ezt a címet csak a teljes elismeréskor komplex kidolgozása során lehet nyugtatón körülmény. Már gondolkodnak a testület tagjai azon, miként ünnepelhetné méltóképpen Szeged városa 1996-ban az államalapítás 1100. évfordulóját, kétezerben az ezredfordulót, 2003-ban az alsóvárosi templom felépülésének 500. évfordulóját. Az elképzeléseket természetesen a tettek, az állásfoglalásokat a megvalósulások hitelesítik. Ezért is igényli a testület minden tagja a nyilvánosságot, a vélemények nevesítését. Ehhez kéri a sajtó partnerségét, az olvasók, Szeged polgárainak ötleteit. Értünk — a városért!

Tandi Lajos

Elismerés fiataloknak

A Pusztamérgesi Rizling után a mórakalmi művelődési házban Csányi Zoltán, a megyei KISZ-bizottság első titkára a Vörösz Vándor-zászló kitüntetést adta át a pusztamérgesi fiataloknak.

Pintyek, rigók és ibolyák

Virágnylás és madárdal... édestestvérek. Mindketten a szöke Arcy Távasz szülötte. A forsycia sárga-aranya után a barackfák is rügyfakadásra készülnek, s ilyenkor már hosszabbodik a pinyt strófája is. Az alsóvárosi madarászgrófok nem is mondják még a pinyt, hogy illyentájt énekel, hanem ver... A pinyt különben nevezetes madárka, mert télen „nőtlen”, vagyis a tojó elvárandol, de a him itt marad. Nos, a márciusi tavaszban ismét felhőtlen a találkozó boldogsága, s a „verés” után mára az éneklés is hallható a városok és erdők, temetők zugain. Az idel tavasz korai jöttét jól jósolták a madarak!

Hangok és illatok, pirkadó földszag, hazatérő vándormadarak, eget szán-

tó V betűbe rajzolt szándékok, egyszóval irtózatosszerű energiák feszülnek ilyenkor a kerek nagyvilágban. S ezekből épül föl lassan egy furcsa „kerítés”, egy különállás, amikor majd a bölcsőfészekben fáradt, édes, boldog tojások lapulnak. Az a madár énekel istenigazában, amelynek már költőterülete is van. Az ének jelzi himi vetélytársainak, hogy ez a hely már foglalt. A fácán sem azért kakikant dürgő táncra lépése végén, hogy a tyúknak tessék, hanem azért, hogy más kakasok előtt kinyilvánítsa: „itt a zöld mezőben én vagyok az úr, és maradok is”. A pinyt sem azért dalol, hogy a tojónak udvaroljon, hanem csak akusztikai kerítést kovácsol dallamokból. Ez a láthatatlan birtokhatár jelzi az idegen,

pár nélkül maradt him számára, ez a terület már foglalt, s a betöréskor számolni kell a házigaarda támadásával.

Az idei tavasszal sietnek a pinytek, de a rigók is. Sőt, nekik már elkészült a fészük is, s a szegedi kertekben esténként az ibolyaillatú, elpihenő széllel hosszán és messzehangzóan árad a fekete rigók dala. S az ének sok ismétlődő eleme mellett felcsillan a sok szabad „ötlet” és fantázia, amely meglehetősen élénk a még hűvös márciusi estéken az ember szívét is. Amiért is jó, ha aszfaltszürke agytekervényekben helyet „szorítunk” rigóknak, ibolyának... Talán több derül, és kevesebb szorongással néhezünk szét a kinyílt időben...

Csizmázia György